

Suomen frekventatiivijohdosten käyttö

1. Sananjohdon semanttiset peruskysymykset

Artikkelissani käsittelen suomen kielen niin sanottuja frekventatiivijohdoksia ja frekventatiiviverbejä. Aihe on merkittävä suomen kielen kannalta jo siksi, että suomen kielessä johtimilla on tärkeä rooli. Ojanen ja Uotila-Arcelli (1977) analysoivat Nykysuomen sanakirjassa olevat verbit rakenteiden kannalta. Heidän tutkimuksestaan (mas. 259) käy ilmi, että suomen verbeistä vain 21% on johtamattomia, toisin sanoen perusverbejä, ja suurin osa, melkein 79%, on johdettuja verbejä.

Syy siihen, että johdettujen verbien määrä on niin suuri, saattaa olla se, että kielenkäyttäjät pyrkivät kielelliseen ekonomiaan. Johdosten käyttöä voidaan pitää ekonomisena, sillä jos käytetään johdoksia, ei tarvitse pitää muistissa tuhansia erilaisia kantasanoja. Jos tietää, että *puhuja*-sana tarkoittaa 'ihmistä, joka puhuu', ymmärtää helposti, mitä *kirjoittaja* tai *lukija* tarkoittaa. Tämä on mahdollista tietenkin vain siinä tapauksessa, että johtimella ja kantasanalla on oma, pysyvä merkityksensä. Kuva on siis seuraava: kantasanasta (jolla on tietty merkitys) ja johtimesta (jolla on tietty merkitys) koostuu johdos, jonka merkitys on pääteltävissä kantasanan ja johtimen merkityksestä. Tätä morfologisesti ja semanttisesti läpinäkyvää johtotapaa tutkijat kutsuvat muun muassa säännölliseksi (Suihkonen 1994: 15–17), syntaktiseksi (Koski 1978: 103) ja automaattiseksi (Rintala 1985: 52).

On kuitenkin otettava huomioon se, että merkitykset eivät ole täysin kiinteitä. Maailma muuttuu koko ajan, ja sanojen merkitykset kuvastavat sitä. Kielellisellä merkillä on monta merkitystä, jotka ovat diakronisessa tai synkronisessa suhteessa, siis joko merkitys voi muodostua aikojen kuluessa tai monta merkitystä voi olla olemassa yhtä aikaa. Monimerkityksisyys, polysemia, on ominaista myös johtimille. Itse asiassa johtimet saattavat olla jopa polyseemisiä kuin kannat. Tähän johdinten kompleksiseen monimerkityksisyyteen liittyy moni seikka. Johdin on ensinnäkin niin sanottu sidonnainen morfeemi. Se ei toisin sanoen muodosta sanaa yksin, vaan se on sananosa, aina yhteydessä kantasanaansa. Tästä johtuu, että kantasanan merkitys vaikuttaa jossain määrin johtimensa merkitykseen. Tätä ilmiötä kutsutaan irradiaatioksi, kantasanan vaikutukseksi johtimeen. Toisaalta johdos itsessään on kuitenkin itsenäinen sana, jonka merkitys voi muuttua kantasanasta riippumatta. Jos

kantasanan ja johdoksen suhde ei ole säännöllinen, so. jos johdosta ei voi ymmärtää kantasanan merkityksen ja johtimen merkityksen summana, voidaan puhua leksikaalistumisesta.

Johtimien käyttäytyminen on siis osittain säännöllistä, mutta osittain se on epäsäännöllistä. Useimmiten johtimille on kuitenkin löydettävissä tietty perusmerkitys. Perusmerkitykselle on ominaista säännöllisyys: kantasanan ja johtimen merkityksistä voidaan toisin sanoen ymmärtää koko johdoksen merkitys. Tällaisia perusmerkityksiä ovat esimerkiksi niin sanotut teonlaadut. Suomen kielessä on kolme teonlaadua, jotka voidaan ilmaista johtimien avulla: frekventatiivinen, kontinuaatiivinen ja momentaalinen teonlaatu (Hakulinen & Karlsson 1988: 241).

2. Frekventatiivisuus ja kontinuaatiivisuus

Nostan ensiksi esiin frekventatiivisuuden sanakirjamääritelmän. Suomen kielen sanakirjan (Nurmi ym. 1996) mukaan frekventatiiviverbi on ”verbi, joka ilmaisee usein toistuvaa tekemistä tai tapahtumista, esimerkiksi *heitellä, juoksennella, oleskella*” (s. v. frekventatiiviverbi). Määritelmässä voi huomata heti ristiriidan: miksi *oleskella*-verbi on frekventatiiviverbien joukossa, vaikka sen merkitys on pikemminkin jatkuvuus kuin toistuvuus. Jatkuvuus on nimittäin toinen teonlaatu, jatkuvuutta ilmaisevia verbejä kutsutaan kontinuaatiiviverbeiksi. Sanakirjan (mt.) mukaan kontinuaatiiviverbi on ”jatkuvaa tekemistä osoittava verbi, esimerkiksi *hyppiä, lapioida, emännöidä*”. Tuntuu siltä, että sanakirjan tekijät muodostavat ryhmiä pelkästään johtimien perusteella. Tämän ajatuksen nostavat esiin myös Laaksonen ja Lieko (1992: 114–115): heidän kirjastaan käy ilmi, että frekventatiivi- ja kontinuaatiivijohdokset eivät ole semanttisesti samoja siitä huolimatta, että ne voidaan ryhmitellä kuuluviksi samaan merkitysryhmään.

Suomen kielessä on olemassa tyypillisiä frekventatiivijohtimia (joiden merkitys on siis usein toiston ilmaiseminen). Ne ovat seuraavat: *-ele-* (esim. *huudella*); *-ile-* (esim. *matkailla*); *-skele-* (esim. *etsiskellä*); *-skentele-* (esim. *myyskennellä*); *-ntele-* (esim. *juoksennella*); *-ksi-* (esim. *pureksia*).

Frekventatiivisuuden käsitettä voidaan siis lähestyä kahdesta suunnasta: on tyypillisiä frekventatiivijohtimia ja tyypillisiä frekventatiiviverbejä. Kysymys on se, ovatko kaikki frekventatiivijohtimella johdetut verbit todella frekventatiiviverbejä. Tähän asti sanotusta on helppo päätellä, että ns. frekventatiivijohtimilla on muitakin merkityksiä kuin pelkkä frekventatiivisuus.

3. Frekventatiiviverbien semanttiset ryhmät ja tutkimusaineisto

Artikkelissani yritän vastata seuraaviin kysymyksiin:

- Kuinka frekventatiiviverbit ja kontinuaatiiviverbit liittyvät yhteen?
- Mitä muita merkityksiä frekventatiivijohtimilla on niiden perusmerkityksen eli toistamis/jatkumismerkityksen lisäksi?
- Mitä on perusmerkityksen ja sivumerkitysten suhde? Mistä sivumerkitykset syntyvät?

Selvitän frekventatiivijohdosten semanttiset ryhmät esimerkkilauseiden avulla. Esimerkkilauseet ovat suomalaisten kirjailijoiden ja nuorisokirjailijoiden teoksista, jotka olen kerännyt Internetistä sivuilta <http://kirjailijat.kirjastot.fi> ja <http://www.nuorisokirjailijat.fi>. Työmenetelmäni oli seuraava: Ryhmittelin ensin lauseissa tai pienissä tekstinosissa olevia, frekventatiivijohtimellisia verbejä semanttisesta näkökulmasta. Poinin sitten jokaisesta ryhmästä sellaisia esimerkkejä, jotka mielestäni kuvasivat hyvin kyseistä semanttista ryhmää.

3.1. Toistamista ilmaisevat verbit

Ensimmäisessä ryhmässä ovat ne verbit, joiden johdin merkitsee puhtaasti toistoa. Ne ovat sanan suppeassa merkityksessä frekventatiiviverbejä (ks. esim. 1 ja 2):

(1) Katosta **tipahteli** vesipisaroita ja varmaan hiiviskeli jokunen rottakin pimeissä nurkissa.

(Maijaliisa Dieckmann, <http://www.nuorisokirjailijat.fi>.)

(2) Itse Titta kaivoi maissipiipusta karstoja ja **ravisteli** ne sitten huolellisesti perunapiippuun.

(Raili Mikkanen, <http://www.nuorisokirjailijat.fi>.)

Jos esimerkkien 1 ja 2 lihavoidut verbijohdokset korvataan rakenteella kantaverbi + *toistuvasti*, lauseen merkitys ei juurikaan muutu (vaikka sanaliitto ei olekaan idiomaattinen): *katosta tipahti toistuvasti vesipisaroita* ja *Titta ravisti ne toistuvasti perunapiippuun*. *Tipahdella*-verbi tarkoittaa siis 'tipahtaa toistuvasti', *ravistella* taas 'ravistaa toistuvasti'. Kyseessä on melko selvästi frekventatiivinen perusmerkitys, ja suuri osa esimerkeistä onkin juuri tällaisia. Johtimen frekventatiivista perusmerkitystä todistaa sekin, että kaikki tällaiset, selvästi toistoa ilmaisevat verbit eivät aina ole sanakirjassa, mutta ilman sitäkin ne voi ymmärtää toistuvana tekemisenä tai tapahtumisena. Tällainen on myös esimerkin 3 *nyökkäillä*-verbi.

(3) Hippokrates **nyökkäili** ilmehtien. Minä tiesin hänen kasvoistaan, että hän piti jo voittoa varmana.

(Jukka Heikkilä, <http://kirjailijat.kirjastot.fi>.)

Nyökkäillä-verbi ei ole esimerkiksi István Pappin suomi–unkari-sanakirjassa, mutta on helppo ymmärtää, että se tarkoittaa ’nyökätä toistuvasti’. Tällaisia johdoksia nimitetään joskus potentiaalisiksi johdoksiksi (Suihkonen 1994: 27).

3.2. Jatkuvuutta ilmaisevat verbit

Jatkuvuutta ilmaisevia verbejä kutsutaan kontinuaatiiverbeiksi (esim. 3 ja 4).

(4) Hotellin ovella heitä **odotteli** järkkynyt Tsaari.

(Leena Wallenius, <http://www.nuorisokirjailijat.fi>.)

(5) Minä näin sen ja se oli ehkä jo pitkään **katsellut** minua.

(Leena Krohn, <http://kirjailijat.kirjastot.fi>.)

Tässä tapauksessa johdos tarkoittaa ’tehdä jotain jatkuvasti’, siis *odotella*-verbi tarkoittaa ’odottaa jatkuvasti’, *katsella* taas ’katsoa jatkuvasti’. Esimerkissä 5 *pitkään*-adverbiaalikin osoittaa, että kyseessä on jatkuva prosessi.

Perinteisen käsityksen mukaan (ks. esim. Vesikansa 1977: 106) frekventatiivisten ja kontinuaatiivisten verbien merkitysero johtuu kantaverbin merkityksestä. Jos kantaverbi ilmaisee hetkellistä, momentaanista tapahtumaa (ks. esim. 1–3), johdokset ovat frekventatiivisia, jos kantaverbi ilmaisee taas jatkuvan tapahtuman (ks. esim. 4–5), johdokset ovat kontinuaatiivisia. Tämä tarkoittaa käytännössä myös sitä, että frekventatiiviset ja kontinuaatiiviset johdokset ovat komplementaarisia: johdos on kantaverbinsä perusteella joko frekventatiivinen tai kontinuaatiivinen, mutta sitä ei voida ymmärtää kahdella tavalla, siis sekä frekventatiiviseksi että kontinuaatiiviseksi. Se, että fennistiikassa on tapana pitää frekventatiivisuutta ja kontinuaatiivisuutta samana teonlaatuna, johtuu siitä, että kummassakin on mukana sama merkityspiiri: jatkuvuus.

Tässä vaiheessa on syytä mainita Wiikin (1975) teoria. Kahden edellä kuvaillun ryhmän yhteinen piiri on hänenkin mielestään juuri jatkuvuus. Wiikin mielestä (ma.) kantaverbi ei kuitenkaan määrittele sitä, onko johdos frekventatiivinen tai kontinuaatiivinen. Wiikin mukaan frekventatiiviverbien tärkein piiri ei ole toistuvuus, vaan sattumanvarainen jaksoittaisuus. Tämän takia tiettyjen verbijohdosten arviointi on fennistiikassa ristiriitaista: perinteisen käsityksen mukaan ne ovat kontinuaatiivisia, Wiikin mukaan taas frekventatiivisia (esim. *lueskella*, ks. tarkemmin Wiik 1975: 154–155).

3.3. Monisuuntaisuuden tulkinta

Toisto ja jatkuvuus ovat frekventatiivi- ja kontinuaatiiviverbien päämerkitykset. On kuitenkin olemassa semmoisia merkitysvivahduksia, eräänlaisia tulkinnallisia sivumerkityksiä, jotka ovat kehittyneet edellä mainituista päämerkityksistä. Jos kantasana on liikettä ilmaiseva verbi, johdoksella voi olla erityinen merkitys: se voi nimittäin ilmaista liikkeen monisuuntaisuutta. Tällaiset verbit liittyvät toki toistoon: nimittäin se, mikä toistuu, ovat suunnanvaihdokset (esim. 6 ja 7).

(6) Pienet miehet **säntäilevät** edestakaisin kannelle ja kannen alle.

(Olli Hakkarainen, <http://www.nuorisokirjailijat.fi>.)

(7) Ja nyt jo minä voin tulla **heiluttelemaan** pientä Suomen lippua tienvarteen missä ikinä satutte matkustelemaan.

(Katri Manninen, <http://www.nuorisokirjailijat.fi>.)

Esimerkissä 6 *edestakaisin*-adverbiaalikin omalta osaltaan ilmaisee, että *säntäillä*-johdoksen merkitys on 'sännätä eri suuntiin'. Esimerkissä 7 olevan johdoksen aktuaalisen merkityksen voidaan tulkita olevan 'heiluttaa oikealle ja vasemmalle'.

Vaikka esimerkeissä 6 ja 7 ei olekaan kysymys suoranaisesti toistamisesta, näidenkin verbien merkityksissä on läsnä tietty rytmi, jaksoittaisuus. Toistuvuus näkyy useimmiten tapahtumisen ja tapahtumattomuuden välillä, niin kuin esimerkin 1 *tipahdella*-tapauksessa (*katosta tipahdelti vesipisaroita*). Tipahdelutapahtuma voidaan kuvitella seuraavalla tavalla: katosta tipahti vesipisara – tauko – katosta tipahti vesipisara – tauko jne. Sitä vastoin tässä ryhmässä, johon kuuluu suuntaista liikettä ilmaisevia verbejä (esim. 6 ja 7), jaksottaisuus esiintyy liikkeen suuntien välillä. *Pienet miehet säntäilevät edestakaisin* -lauseessa (esim. 6) jaksottaisuus voitaisiin kuvata näin: 'pienet miehet säntäävät ylös – alas – ylös – alas jne.'. Esimerkin 7 tapauksessa kuvaus voisi olla seuraava: 'voin tulla heiluttelemaan pientä Suomen lippua oikealle – vasemmalle – oikealle – vasemmalle jne.'.

3.4. Habituaalisuuden tulkinta

Sekä frekventatiiviverbi (esim. 8), että kontinuaatiiviverbi (esim. 9) on mahdollista tulkita tietyssä kontekstissa habituaaliseksi, tavanomaista toimintaa ilmaisevaksi.

(8) Isäni eversti tiesi sen, koska hän ei **kysellyt** minun mielipidettäni, vaan **saneli** oman tahtonsa.

(Kristina Carlson, <http://kirjailijat.kirjastot.fi>.)

(9) Kun mies päivät päästään **oleilee** hiirenhiljaisten asiakkaittensa kanssa ruumishuoneella, on hänen vaikeaa, jopa kohtuutonta (...)

(Pirjo Tuominen, <http://kirjailijat.kirjastot.fi>.)

Nämä johdokset ilmaisevat, että tekeminen tapahtuu usein tai että – kielteisessä muodossa – se ei tapahdu koskaan. Niin kuin ensimmäisessäkin ryhmässä, myös tässä on läsnä toistumisen merkityspiirre. Erona on se, että tässä tapauksessa toistuminen ei tapahdu peräkkäin, vaan eri aikoina ihmisen elämässä.

3.5. Konatiivisuuden tulkinta

Frekventatiivijohdokset voidaan tulkita kontekstissa myös konatiivisiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että johdos ilmaisee yrittämistä (ks. esim. 10 ja 11).

(10) Hilppa yritti **asetella** sanansa taiten, mutta äänensävy kertoi, ettei hän ollut valintaani tyytyväinen.

(Pirjo Rissanen, <http://www.nuorisokirjailijat.fi>.)

(11) Emäntä hätääntyi ja **muisteli** kuumeisesti lapsen syntymään liittyviä aikoja.

(Eija Timonen, <http://www.nuorisokirjailijat.fi>.)

Ei ole harvinaista, että – niin kuin esimerkissä 10 – lauseessa on läsnä myös *yrittää*-verbi, joka vahvistaa luonnollisesti konatiivista yrittämismerkitystä. Mutta tietyssä kontekstissa myös ilman *yrittää*-verbiä esiintyvä frekventatiiviverbi voidaan tulkita konatiiviseksi, niin kuin esimerkissä 11: johdoksen merkitys on 'yrittää muistaa'. Tosin esimerkissä 11 on läsnä *kuumeisesti*-adverbiaali, joka omalta osaltaan korostaa konatiivista tulkintaa. Frekventatiivijohdoksilla voi olla konatiivinen tulkinta käsittääkseni siksi, että konatiivisuus on lähellä toistoa ja jatkuvuutta: yrittäminenhän on usein juuri pitempi, jatkuva prosessi.

3.6. Vähättelevyyden tulkinta

Sekä frekventatiivi- että kontinuaatiiviverbit voidaan tulkita tietyissä konteksteissa myös vähättelevyyttä ilmaiseviksi. Verbit, jotka saavat tällaisen vähättelevyyden merkitystulkinnan, ilmaisevat usein toiminnat niin, että niiden toiminnallinen intensiteetti vähentyy (esim. 12).

(12) Kirsi ei huomannut mielialani synkistymistä. Hän laittoi omatoimisesti kahvin valumaan ja **lörpötteli** niitä näitä.

(Tuija Lehtinen, <http://kirjailijat.kirjastot.fi>.)

Vähättelevyys liittyy tietenkin vahvasti kontekstiin (se on siis tulkinnallinen asia, ei kieliopillinen): se ei ilmene vain verbinmuodossa vaan myös lauseiden toisten lauseenosien avulla. Esimerkin 12 *niitä näitä* -lauseke viittaa siihen, että puhuja puhuu asioista, jotka eivät ole tärkeitä.

3.7. Refleksiiviset ja resiprookkiset verbit

Teonlaatu (esimerkiksi frekventatiivisuus ja kontinuaatiivisuus) on vain yksi merkitys, joka voidaan ilmaista johtimien avulla. Verbijohtimet voivat heijastaa myös subjektin, objektin tai adverbiaalisen suhdetta. Frekventatiivijohdoksilla voi olla refleksiivinen (esim. 13) ja resiprookkinen (esim. 14) merkitys. Refleksiivisyys tarkoittaa sitä, että subjektin toiminta kohdistuu subjektiin itseensä. Resiprookkisuu den tapauksessa subjekti ja objekti tai adverbiaali ovat vastavuoroisessa suhteessa.

(13) Vaaran tunnustettuani **olin pysytellyt** kaukana kitaristeista.”

(Leena Lehtolainen, <http://kirjailijat.kirjastot.fi>.)

(14) (...) pienet Annit ja Amandat **tappelivat** muovileluista hiekkalaatikoissaan; mutta siihen sukupolveen tämä tyttö ei kuulunut.

(Raija Siekkinen, <http://kirjailijat.kirjastot.fi>.)

Myös tästä näkyy, että vaikka johtimilla on tyypilliset, protyyppiset merkityksensä (esimerkiksi juuri frekventatiivisuus/kontinuaatiivisuus), ne saavat eri konteksteissa myös erilaisia tulkintoja, jotka tietysti pohjaavat perusmerkityksiin. Rajat ovat sumeita, eivät teräviä: tilanne on tämä puhutaanpa sitten perusmerkityksistä tai kontekstuaalisista tulkinnoista. Kontekstuaaliset tulkinnat saattavat niin ikään vallata jonkin verbin koko merkitysalan: silloin on kyse leksikaalistumisesta. Tätä käsittelen seuraavaksi.

3.8. Leksikaalistuneet muodot

Viimeinen ryhmä on spesiaalisten ja uusien merkitysten ryhmä. Kantasanan ja johdoksen suhde on monimutkaisempi kuin edellisissä ryhmissä, tässä tapauksessa nimittäin johdosten merkitystä ei voida ymmärtää kantasanan ja johdoksen merkityksen summana. Niin kuin mainitsin, tätä ilmiötä kutsutaan leksikaalistumiseksi, ja sen syy on kielihistoriallinen: kielen muuttuessa

kantasanen ja johdoksen yhteys on hämärtynyt. Tällaisia esimerkkejä on hyvin runsaasti, nostan nyt esiin pari tyypillistä. Yleinen on semmoinen merkitysero, että kantasanalla on konkreettinen ja johdoksella on abstraktinen merkitys, niin kuin verbien *vitsata* ja *vitsailla* tapauksessa: *vitsata* 'piestä jotakuta (vitsalla)'; *vitsailla* 'laskea leikkiä'.

Tilanne voi tosin olla päinvastainenkin: esimerkiksi *tunnustaa* tarkoittaa 'myöntää, hyväksyä', kun taas sen johdos *tunnustella* tarkoittaa jotakin sellaista kuin 'tutkia jotakin, ottaa selvää tuntoaistien avulla, koskettelemalla'. Johdoksen merkitys saattaa olla niin ikään kantasanan merkitykseen verrattuna laajempi, jopa vastakohtaa ilmaiseva, niin kuin on *arvostaa/arvostella*-verbiparin tapauksessa: *arvostaa* on 'pitää arvossa, kunnioittaa, ihaila', *arvostella* taas on jotakin sellaista kuin '1. antaa palautetta, määrittää jonkin arvo; 2. antaa kielteistä palautetta, moittia, ruotia, repostella'.

4. Lopuksi

Artikkelistani käy ilmi, missä suhteessa frekventatiiviset ja kontinuaatiiviset verbit ovat keskenään: mikä on niille yhteistä ja miten ne eroavat toisistaan. Olen esitellyt lyhyesti frekventatiivi- ja kontinuaatiivimerkityksen erot ja sen jälkeen sitä, minkälaisia tulkintoja frekventatiivi- ja kontinuaatiiviverbit voivat saada eri lauseyhteyksissä. Yhteenvetona korostan vielä sitä, että frekventatiivi/kontinuaatiivijohdosten aktuaalinen merkitystulkinta on läheisesti sidoksissa johtimen ja kantaverbin perusmerkitykseen, mutta se riippuu viime kädessä suuresti kontekstista: yksi perusmerkitys mahdollistaa useita aktuaalisia tulkintoja.

Aineistolähteet

<http://kirjailijat.kirjastot.fi>

<http://www.nuorisokirjailijat.fi>

Lähteet

Fabó Kinga 1989. A gyakorító és a mozzanatos igék morfológiája és szemantikája. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok* XVII, s. 31–48.

Hakulinen, Auli & Fred Karlsson 1988 [1979]. *Nykysuomen lauseoppia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

- Koski, Mauno 1978. *Suomen sananjohdon perustyyppit*. Suomen kielitieteellisen yhdistyksen julkaisuja 2. Turku.
- Laaksonen, Kaino & Anneli Lieko 1992. *Suomen kielen äänne- ja muotooppi*. Finn Lectura, Helsinki.
- Nurmi, Timo & Ilkka Rekiaro & Päivi Rekiaro 1996. *Suomen kielen sanakirja*. Gummerus, Jyväskylä.
- Nykysuomen sanakirja* 1–6, 1980. Seitsemäs painos. Toim. Sadeniemi, Matti. WSOY, Porvoo.
- Ojanen, Jussi & Eeva Uotila-Arcelli 1977. Suomen kielen frekventatiivi- ja momentaaniverbien derivaatio. *Virittäjä* 81, s. 245–262.
- Rintala, Päivi 1985. Eräät deverbaliset substantiivityypit suomessa ja virossa. Teoksessa Rennes, Hannu (toim.), *Lähivertailuja*, s. 52–82. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 24. Turun yliopisto, Turku.
- Suihkonen, Pentti 1994. *Frekventatiividerivaatio suomen murteissa. Morfologis-fonologista tarkastelua*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Vesikansa, Jouko 1977. *Johdokset*. WSOY, Porvoo.
- Wiik, Kalevi 1975. Suomen frekventatiivi ja kontinuatiivi. *Virittäjä* 82, s. 153–166.